

51

GEODETSKI DAN

BRDO PRI KRANJU

15. IN 16. NOVEMBER

2023

4D DRŽAVNI KOORDINATNI SISTEM

Klemen Medved, Sandi Berk,
Oskar Sterle, Bojan Stopar

VEĀRAZSEŽNO MODELIRANJE PROSTORA

Naloge sodobne geodezije

- Geometrijo prostora obravnavamo v referenčnem koordinatnem sistemu.
- Temeljna naloga geodezije – vzpostavitev referenčne osnove za modeliranje Zemlje in vseh procesov, povezanih z njo.
- Referenčna osnova prostora = prostorski referenčni sistem.

Sodobni referenčni sistemi

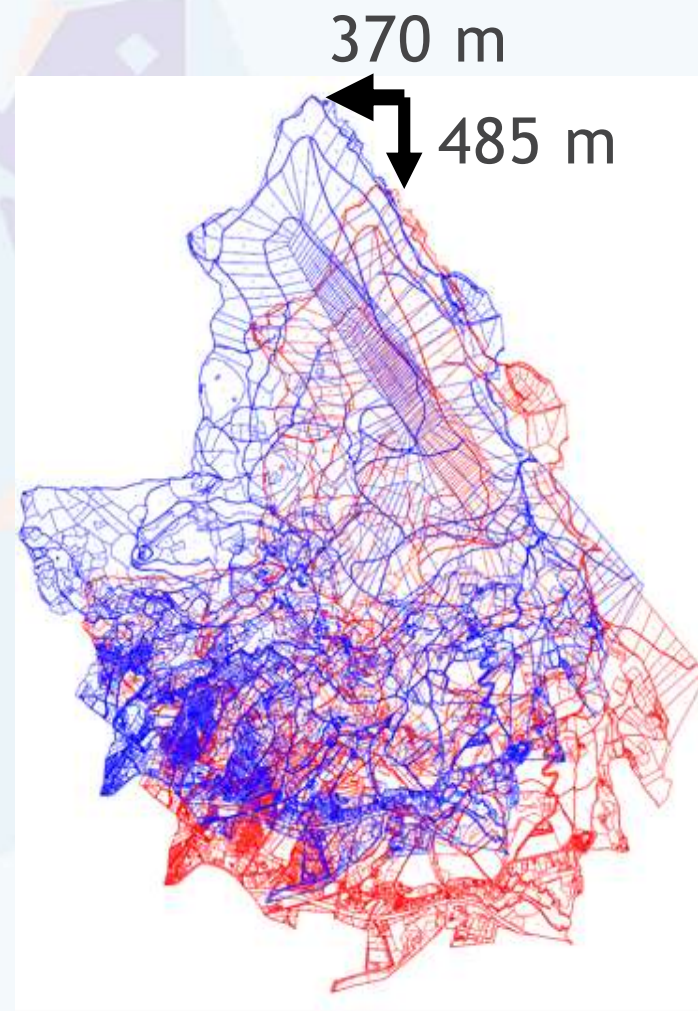
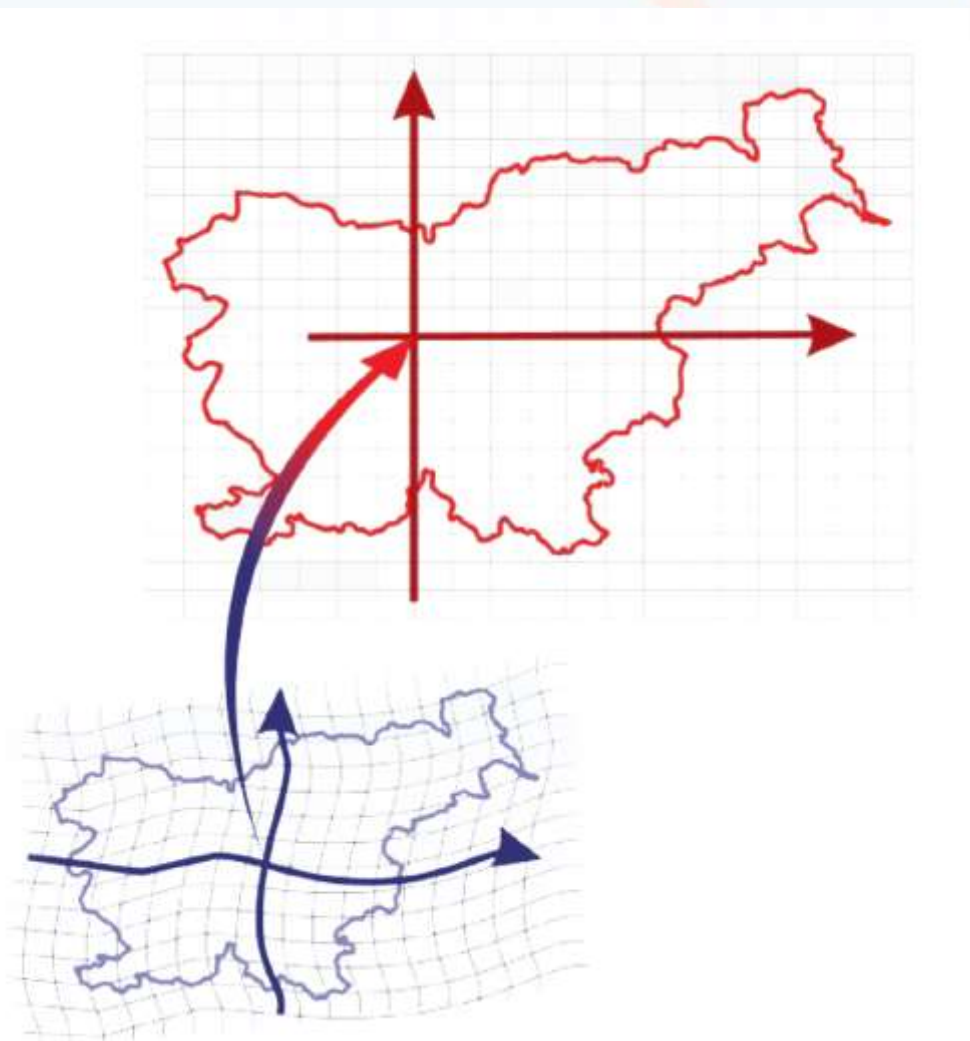
- Referenčna osnova mora biti prilagojena fizičnemu telesu (Zemlji) in tehnologijam, ki omogočajo in podpirajo pozicioniranje (GNSS).
- Višine naj bi temeljile na geo-potencialu (potencialu sile teže).
- Eksplicitno naj bi vključevali časovno komponento (4D).

Eden najpomembnejših temeljev digitalizirane in informatizirane družbe.

Državni koordinatni sistem

➔ D48/GK >> D96/TM

Zakaj torej **spremembe/vzdrževanje**
koordinatnih sistemov?

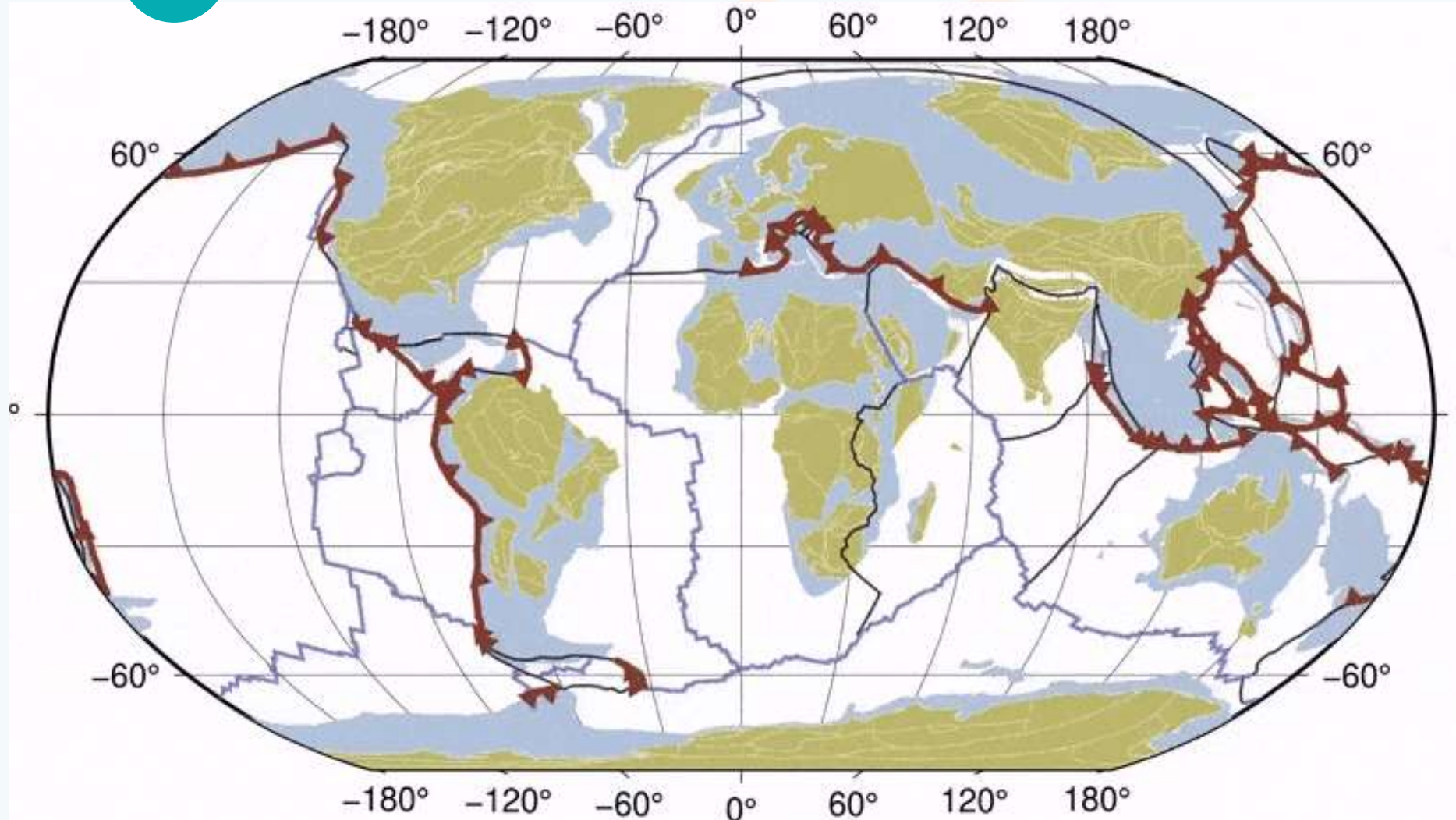

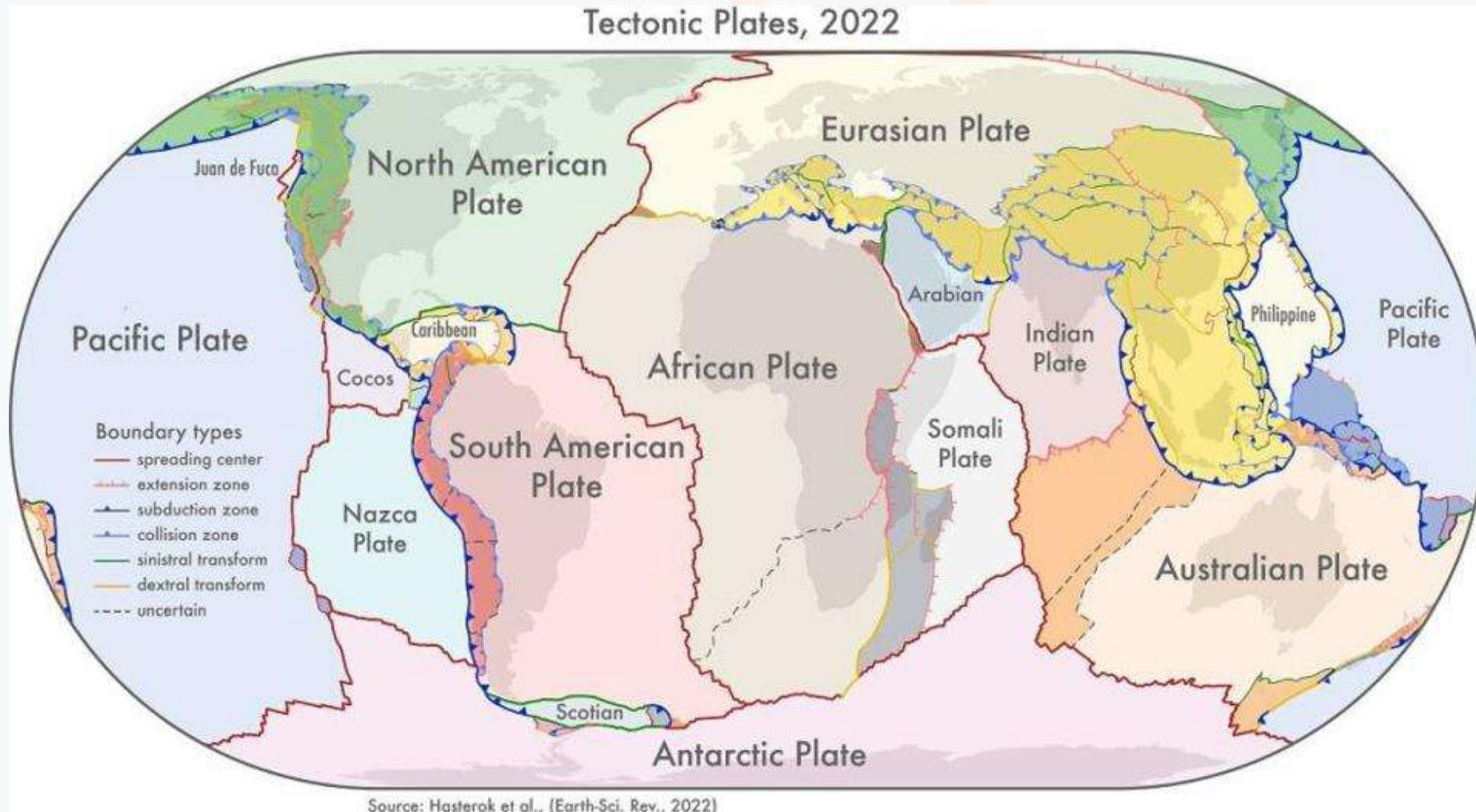
Tektonika plošč

Tektonika plošč/milijarda let

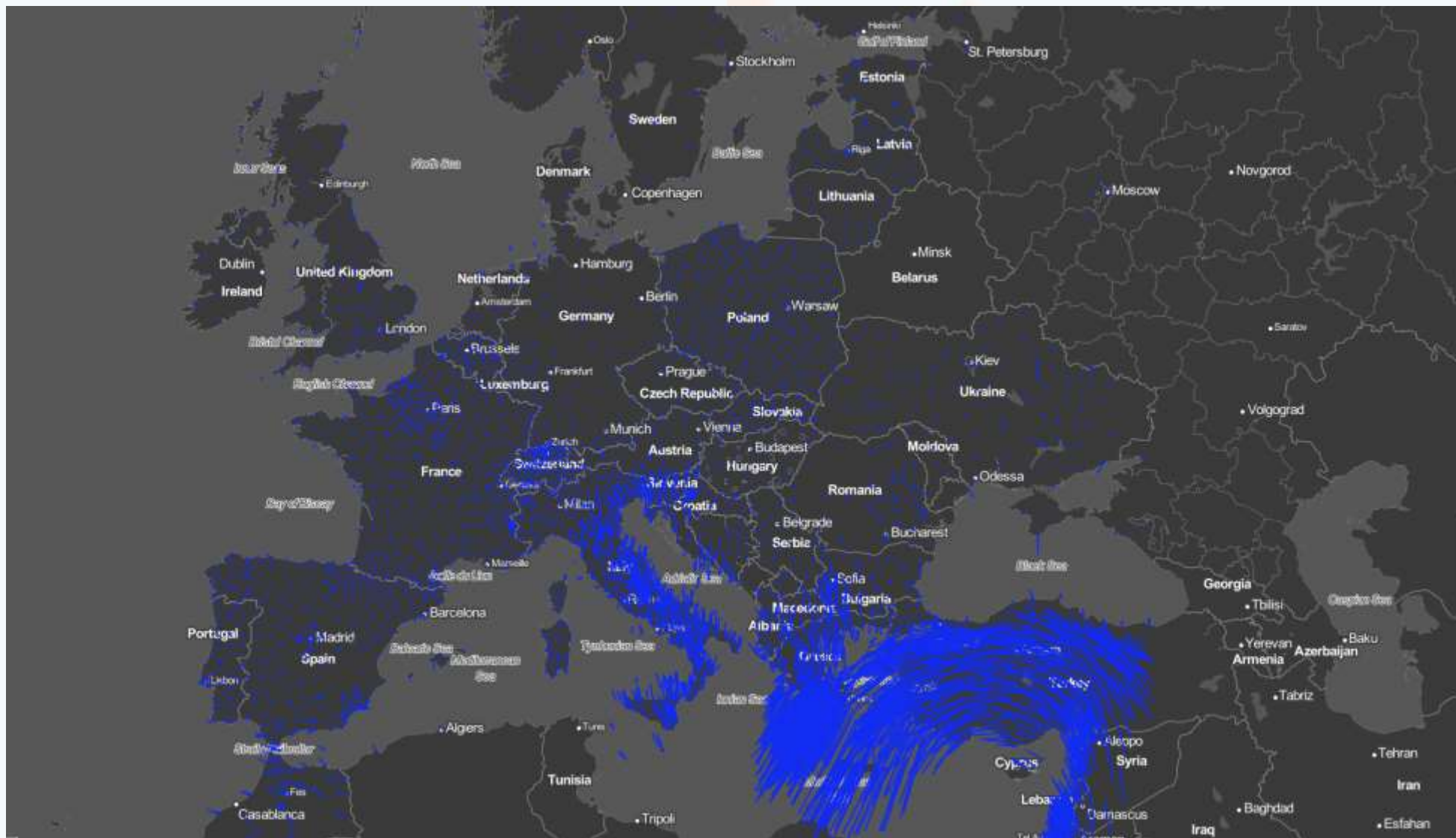

Tektonika plošč

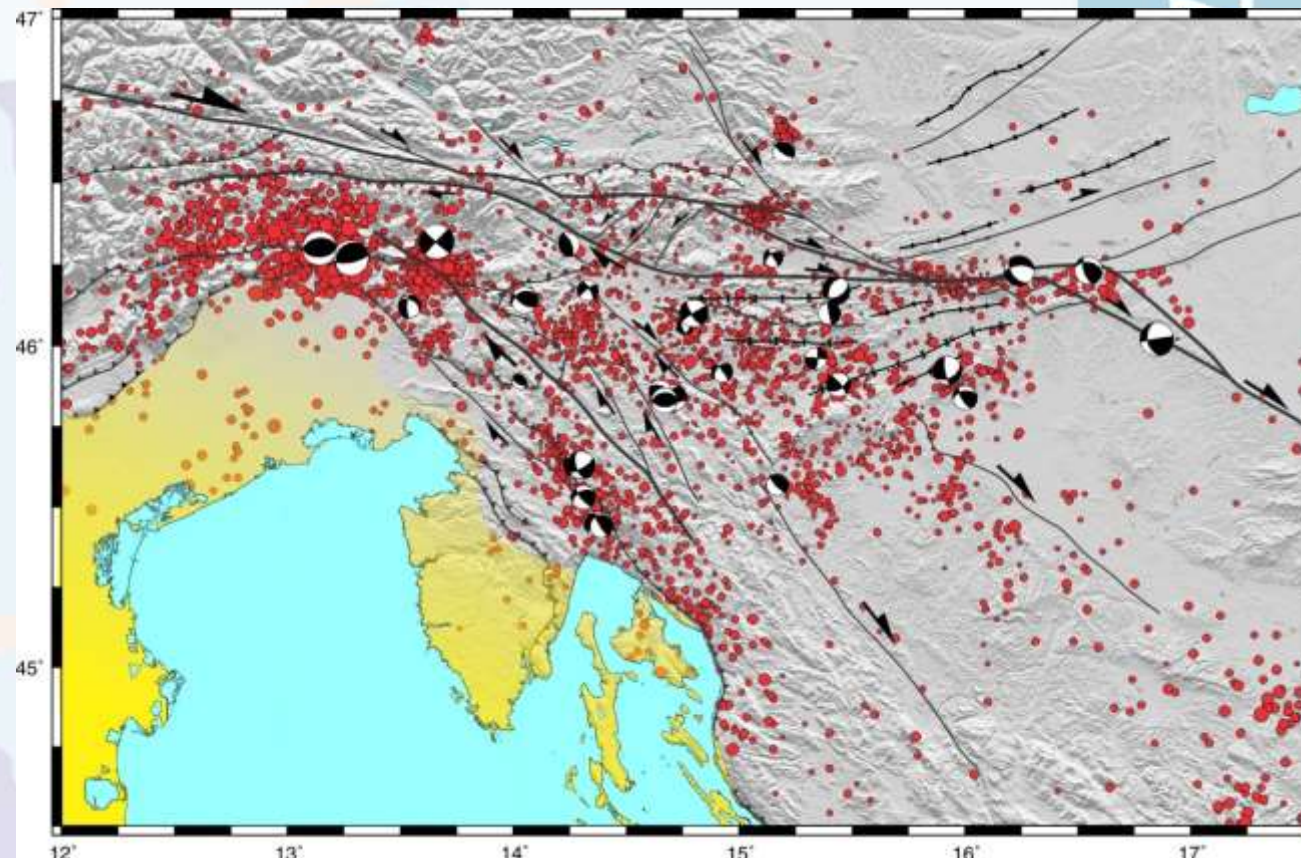

Tektonika plošč

Tektonika Slovenije in potresna aktivnost

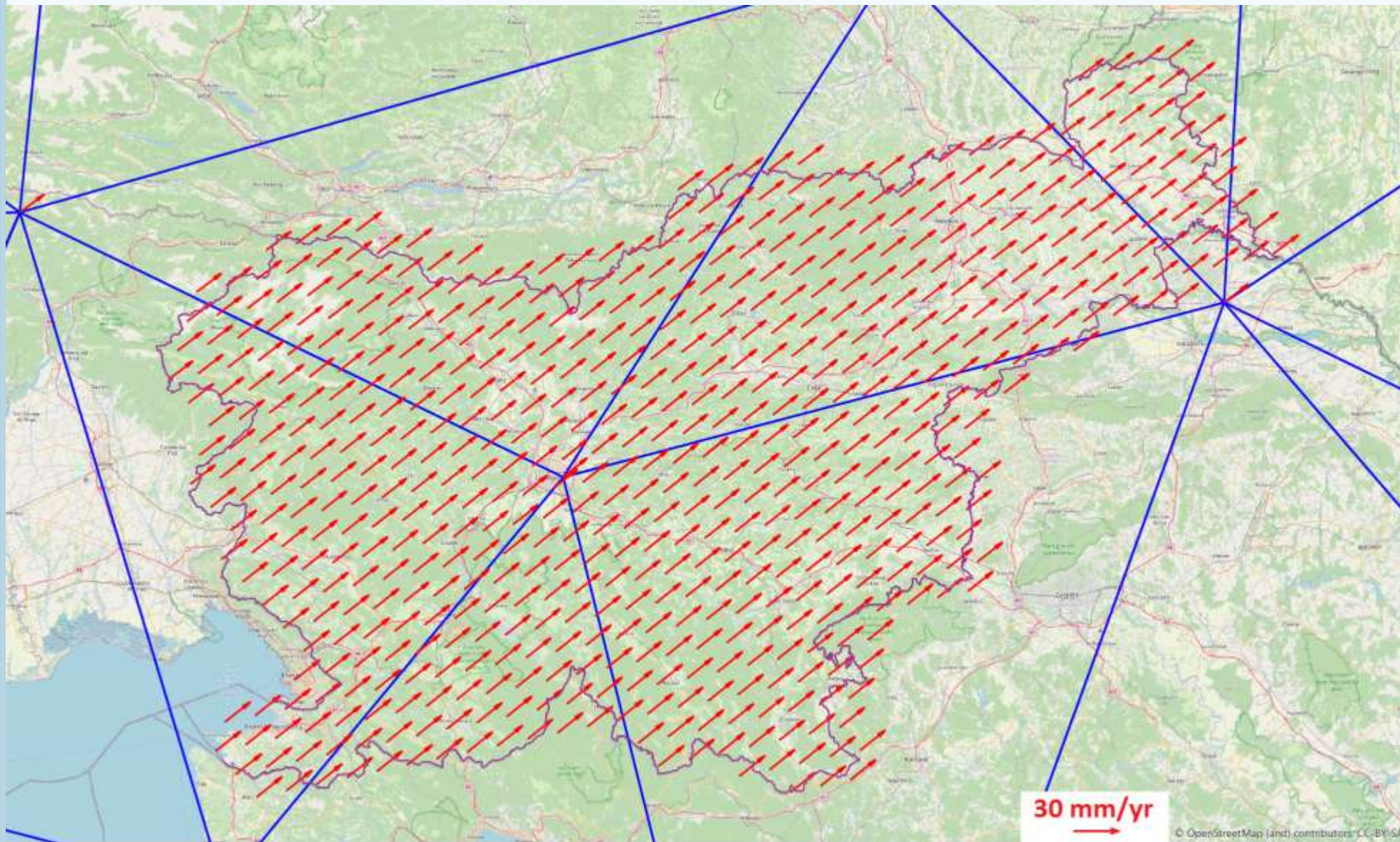
- Ozemlje Slovenije in širše okolice se nahaja na konvergentnem stiku dveh litosferskih plošč, Jadranske mikro-plošče in Evrazijske plošče.
- Aktivni tektonski procesi še vedno potekajo in so vzrok znatni seizmični aktivnosti na ozemlju Slovenije. Slovenija sodi med potresno bolj ogrožene države v EU.
- V obdobju zadnjih 500 let je ozemlje prizadelo večje število potresov, ki so imeli velike posledice za družbo in infrastrukturo.

Hitrosti aktivnih tektonskih deformacij so dovolj velike, da jih je s sodobnimi geodetskimi metodami mogoče izmeriti.

Slovenija v ITRS (ITRF2014)

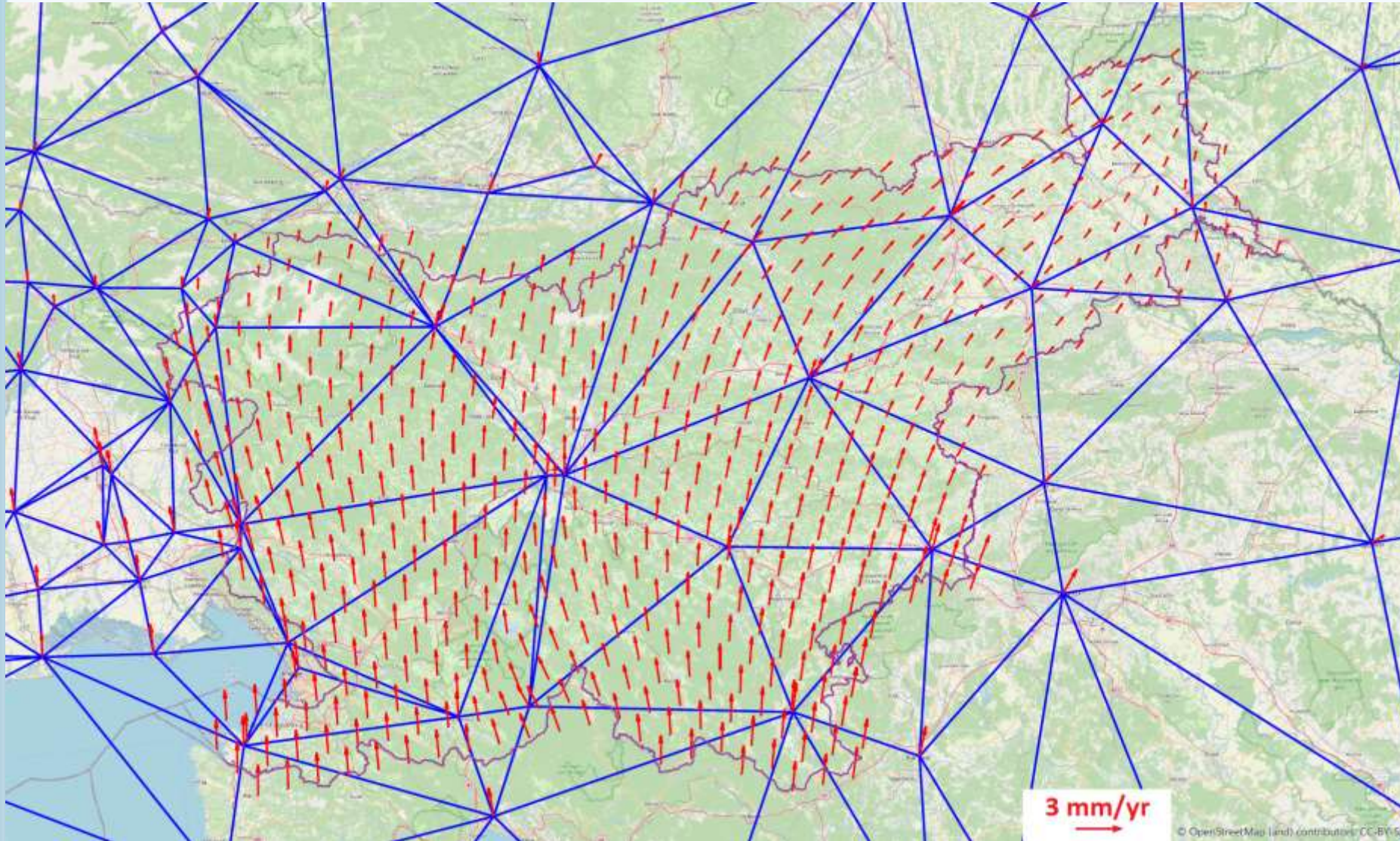

Slovenija se v ITRS pomika s hitrostjo **27 mm/leto**.

Slovenija v ETRS89 (ETRF2000)

Vir: Piña-Valdés et al., 2022

Slovenija se glede na stabilen del Evrope pomika s hitrostjo $\frac{1}{2}$ mm/leto do 4 mm/leto.

Geodezija v raziskavah **recentne tektonike**

Ugotovili smo, da se geodetske točke na ozemlju Slovenije gibljejo s hitrostjo do 4 mm/leto glede na „stabilno Evrazijo“ (≤ 10 cm/25 let).

Geodezija v raziskavah recentne tektonike

Ugotovili smo, da se geodetske točke na ozemlju Slovenije gibljejo s hitrostjo do 4 mm/leto glede na „stabilno Evrazijo“ (≤ 10 cm/25 let).

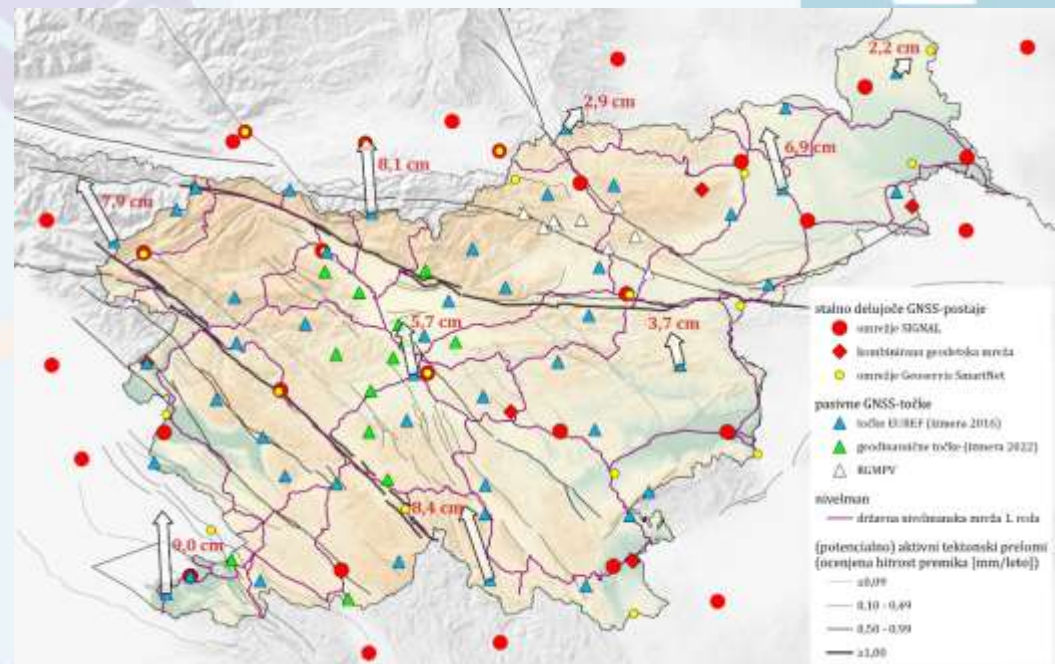

SOCERB

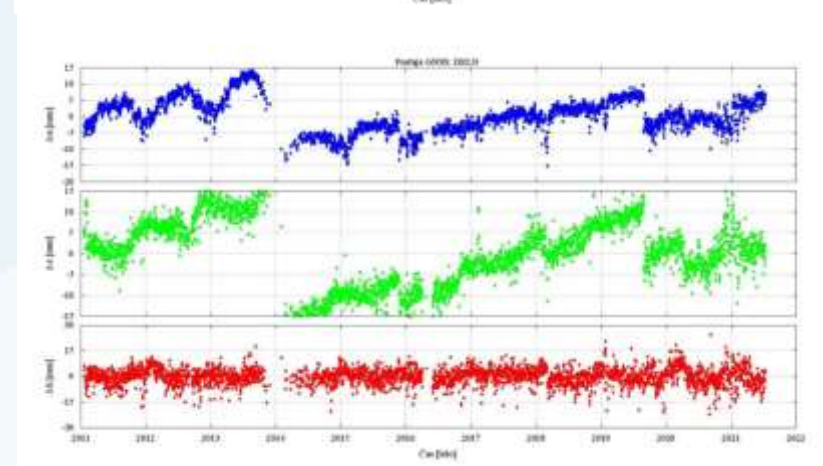
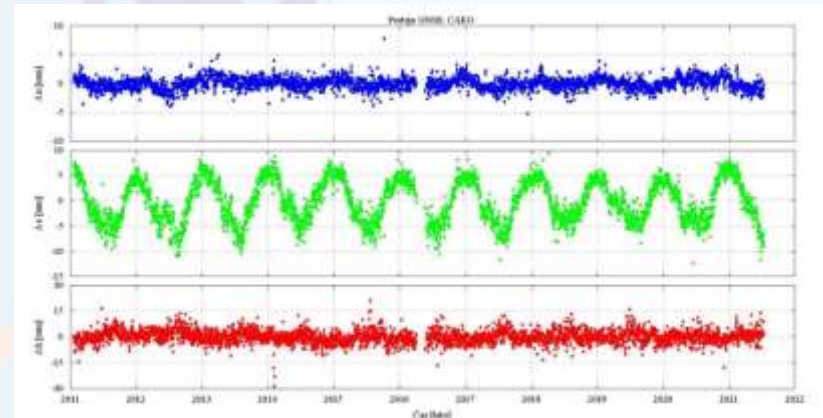
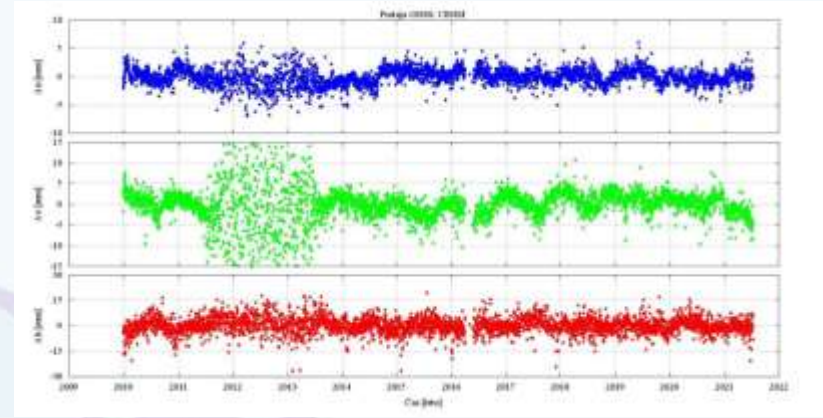
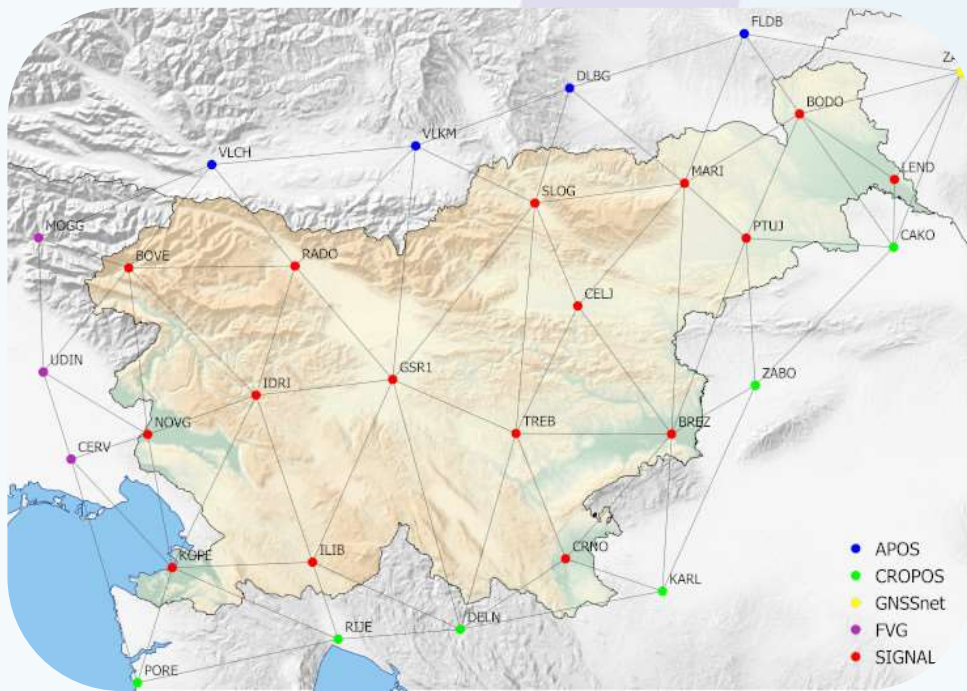
JELŠANE

- V horizontalnem smislu → za veliko število točk ponovljene meritve GNSS v obdobju več kot 20 let (*t.i. pasivne GNSS točke*)
- V višinskem smislu → kombinacija nivelmana ponovljene izmere v obdobju več kot 50 let in podatkov GNSS.
- Diferencialna radarska interferometrija – DInSAR (?).

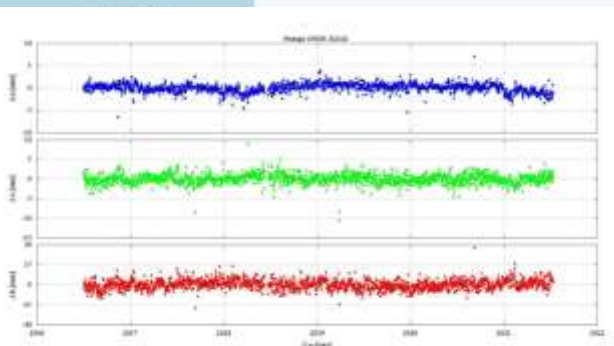
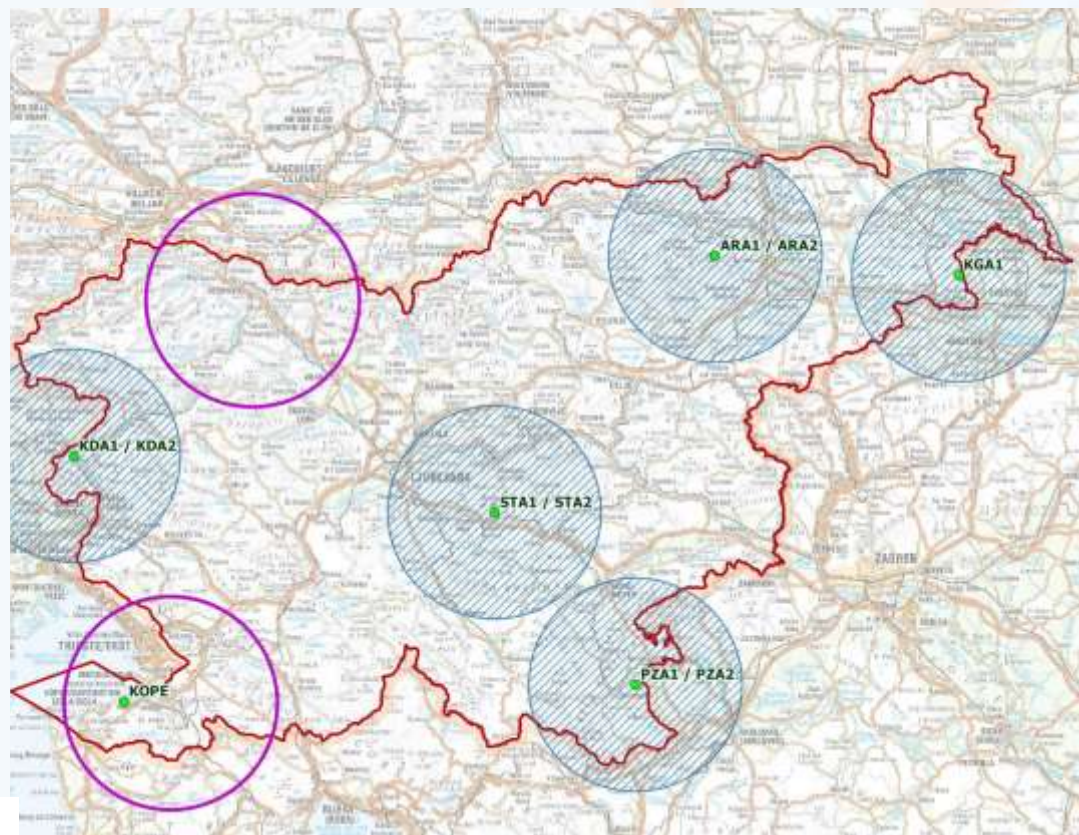

Točke GNSS omrežja SIGNAL

Točke kombinirane geodetske mreže (ničtega reda)

Nadgradnja mreže – 2 novi točki : NOO projekt (SLO 4D)

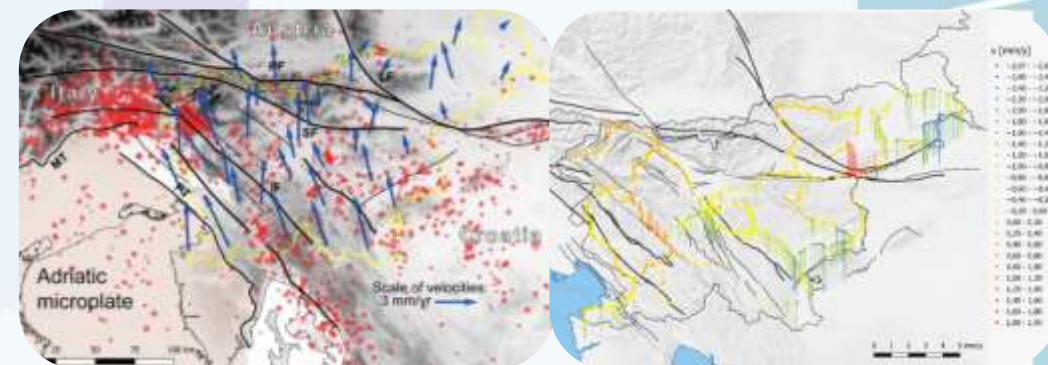
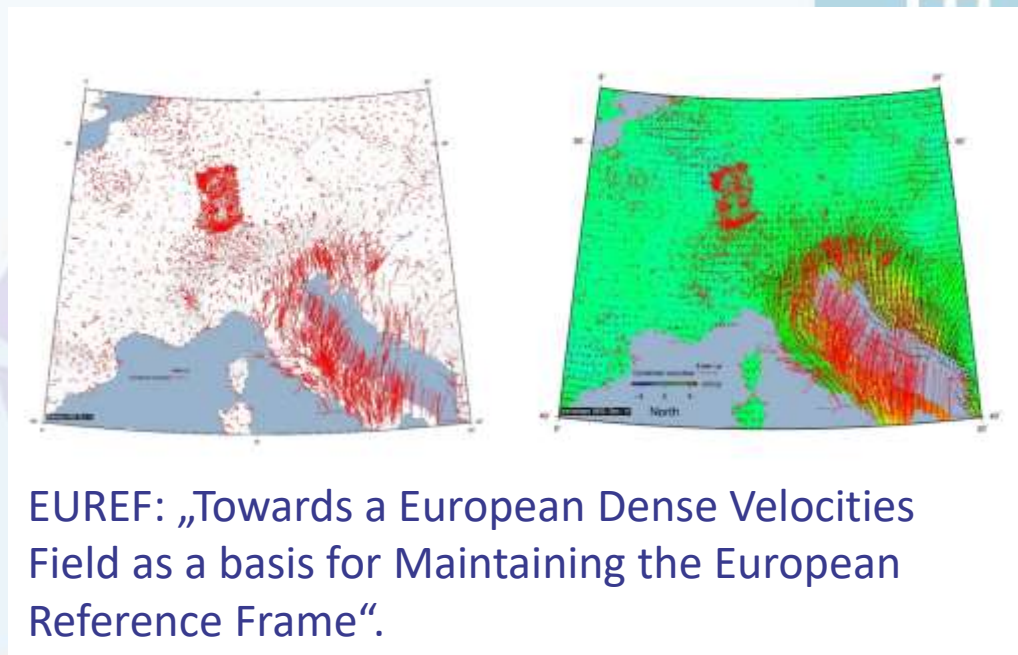
Geokinematski model Slovenije

Raziskave regionalne geokinematike:
kontinentalne in regionalne raziskave

- omrežja postaj GNSS,
- pasivne GNSS točke,
- nivelmanske izmere ter
- InSAR.

Potreba po uradnem državnem **geokinematskem modelu** – uporabiti vse razpoložljive podatke in raziskave.

Projekt »SLOKIN – Geokinematski model ozemlja Slovenije«

Naloge v okviru projekta SLO4D

Vključitev četrte (časovne) razsežnosti v DKS

- Nadgradnja obstoječe kombinirane geodetske mreže 0. reda (2022–2024)
- Nabava merilne (geodetske) opreme (2024–2026)
- Vzpostavitev geokinematičnega (deformacijskega) modela države (2024–2025)
- Vključitev četrte (časovne) razsežnosti v državni referenčni koordinatni sistem (2024–2026)

Sistem za kakovost DKS in svetovanje uporabnikom

- Sistem za kakovost in nadzor državnega koordinatnega sistema (2024–2025)
- Sistem za svetovanje in pomoč uporabnikom (2025–2026)

Kaj konkretno to pomeni za geo-podatkovne zbirke?

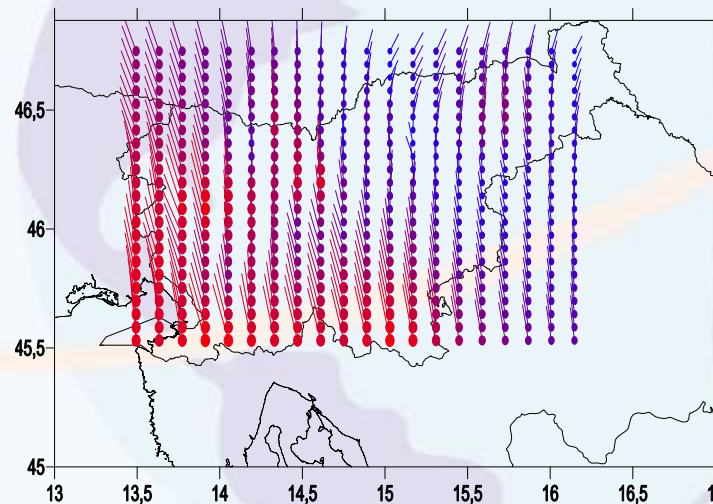

Geolokacija objekta: določena s koordinatami točka X (E, N, H)

Koordinata v odvisnosti od epohe/časa

t_0 – referenčna epoha izmere/čas določitve koordinate

točka X (E, N, H, t_0)

Geokinematski model slovenije

t – poljubno izbran čas/epoha:

točka X ($E + v(t - t_0)$, $N + v(t - t_0)$, $H + v(t - t_0)$, t)

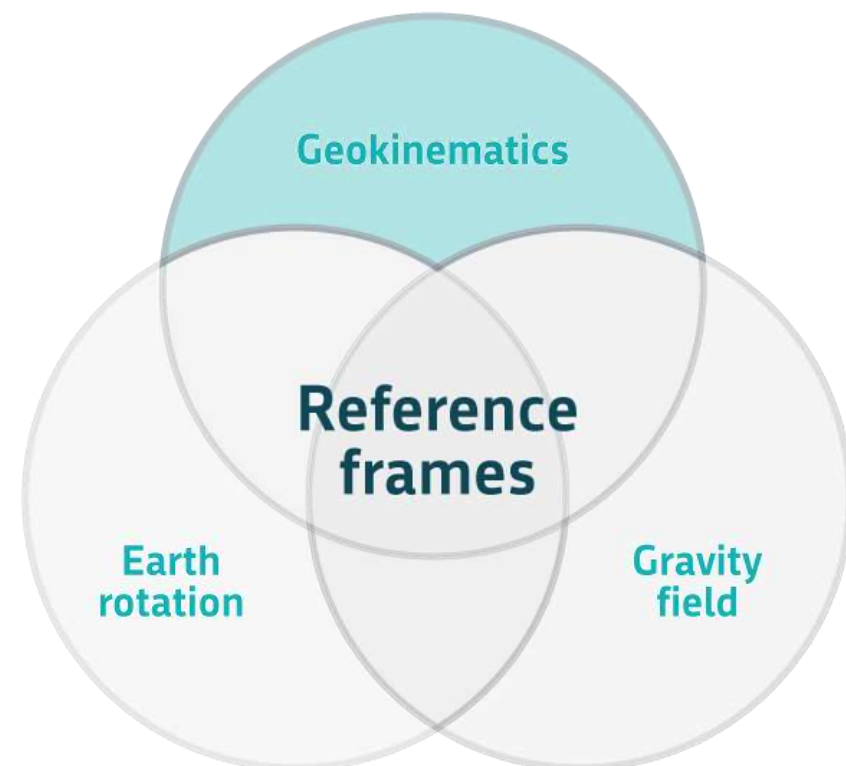

Potrebnost geokinematskega modela

Osnova za vzpostavitev geokinematskega modela so časovne spremembe koordinat.

- Klasična realizacija državnega koordinatnega sistema ne more zagotoviti zadostne kakovosti pozicioniranja ↔ uvedba geokinematskega modela, ki modelira in napoveduje spremembe koordinat s časom.
- Na voljo imamo tehnologije, ki omogočajo določitev/spremljanje časovne spremenljivosti koordinat.
- Geokinematski model je ključni sestavni del sodobnega geodetskega referenčnega sistema.
- **Nenehna digitalna preobrazba družbe in pojav tehnologij (avtonomna vozila, pametna mesta ...) bodo potrebovali prostorsko – časovno natančnost (točnost) pozicioniranja na ravni (nekaj) mm.**

HVALA ZA POZORNOST!
SLEDIJO
VPRAŠANJA/QUESTIONS

